

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Resp. 1. Sic Deus, juxta S. Thomam physicè præmovet causas necessarias ad agendum, ut eas ad nunum physicè prædeterminet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

tionis, seu; quod idem est, motionis, quandoque physicam prædeterminationem, seu determinationem ad unum intelligere, ut cum 1. 2. q. 9. a. 6. ad 3. dicit Deum, tanquam universalem motorem, movere voluntatem hominis ad universale objectum voluntatis, quod est bonum in genere, atque interdum eandem hominis voluntatem movere specialiter ad volendum aliquod bonum particulare. Hic enim manifestè loquitur S. Doctor de motione physica, non qualibet, sed quæ sit antecedens ad unum determinatio: alioqui, juxta S. Doctorem, Deus non præmoveret physicè voluntatem hominis ad omnes actus suos. Quod est contra mentem S. Doctoris, ut modò videbitur.

ARTICULUS III.

Utrum S. Thomas docuerit, Deum physicè præmovere causas necessarias ad agendum, & an idem de causis liberis docuerit.

RESPONSIO.

DEum physicè præmovere omnes causas tam liberas quam necessarias ad omnes actus suos, docuit S. Thomas.

Prob. Ex quest. 3. de potentia art. 7. in O. ubi sic loquitur S. Doctor: *Deus est causa actionis cujuslibet, in quantum dat virtutem agendi, & in quantum conservat eam, & in quantum applicat actioni.* Hanc autem applicationem diversam esse à productione & conservatione virtutis agendi, disertè asserit eodem loco. Præterea, eodem loco manifestè significat se, non de morali, sed de physica applicatione loqui; utitur enim exemplo hominis applicantis cultellum ad incidendum; quæ applicatio physica est. Atqui applicatio physica ad actionem est physica præmotio. Ergo juxta S. Thomam, &c.

Obj. 1. Ad actionem naturalem sufficit virtus naturalis, indita causæ secundæ. *Resp.* cum S. Doctore art. citato ad 1. ad actionem naturalem sufficere in ordine suo virtutem causæ secundæ, at non sufficere simpliciter: quia de ratione causæ inferioris est, ut non agat, nisi mota à causâ superiore, quæ idcirco dicitur causâ primâ actionis causæ inferioris.

Obj. 2. Si Deus præmoveret creaturas ad operationem suam, vel Deus & creatura una & eadem operatione operantur, vel non. Neutrum dici potest, Ergo, &c. *Resp.* cum S. Thoma eodem art. ad 3. & 4. actionem, quæ creatura præmoveretur à Deo, à Deo solo esse, & nullo modo à creatura: ipsam verò operationem creaturæ à Deo præmotam, esse à Deo simul & à creatura; à Deo quidem ut causâ primâ, à creatura verò ut causâ secundâ: sicut actio, quæ causâ principalis applicat instrumentum ad operandum, est à sola causâ principali; ipsa verò operatio instrumenti simul est à causâ principali, & instrumento; à causâ principali quidem, ut causâ superiore; & ab instrumento, ut causâ inferiore, & subordinata causæ principali.

Dices. Non potest eadem operatio simul esse à duabus causis immediatè. *Resp.* Eandem operationem posse immediatè esse à duabus causis etiam totalibus, inter se ordinatis secundum prius & posterius, quarum scilicet una est superior & subalternans, altera verò inferior & subalternata, una movens & applicans, altera verò mota & applicata, ut patet in operatione instrumenti.

Obj. 3. Deus potuit condere creaturam cum virtute sufficiente ad operandum, independentem ab omni alia causâ præmovere & applicante ad operationem. *Resp.* neg. Nam de ratione omnis virtutis creatæ est, ut se habeat ad virtutem increatam, tanquam virtus inferior ad superiorem: omnis enim virtus creatæ in agendo essentialiter subordinatur virtuti divinæ. At de ratione virtutis inferioris est, ut agat tanquam instrumentum virtutis superioris: ita ut exclusâ actione virtutis superioris moventis & applicantis inferiori virtutem, inferior virtus nec habeat, nec habere

possit operationem. Ergo de ratione omnis virtutis creatæ est, ut agat tanquam instrumentum virtutis increatæ: ita ut exclusâ actione virtutis increatæ moventis & applicantis virtutem creatam, virtus creatæ nec operetur, nec operari possit. Ita respondet S. Thomas eodem art. ad 5.

Obj. 4. Si Deus præmoveret creaturam, creatura nihil operatur. Nam si Deus præmoveret creaturam, sufficienter operatur. Deo autem sufficienter operante, superfluum esset ponere operationem creaturæ. *Resp.* neg. seq. *Ad prob.* *Resp.* Deum, præmovendo creaturam, sufficienter operari in ratione causæ primæ & principalis, seu in ratione præmoventis & applicantis. Unde sequitur, quod præter Deum non requiratur alia causâ præmovens & applicans creaturam ad operandum, non verò quod creatura nihil operetur sub motione & applicatione divina: imò cum operatio creaturæ sit à Deo ut causâ primâ, necesse est illam esse à creatura ut causâ secundâ: nam causâ primâ & causâ secundâ, sicut causâ principalis & causâ instrumentalis, sunt correlativæ. Vide S. Thomam eod. art. ad 16.

Obj. 5. Eccles. 15. dicitur, quod Deus fecit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui. Ergo falsum est, quod physicè præmoveat voluntatem ejus. *Resp.* neg. conseq. Nam Deus dicitur reliquisse hominem in manu consilii sui, non quia voluntatem ejus non præmoveret physicè ad actus suos, sed quia voluntati ejus relinquit dominium actuum suorum: relinquit autem, eam ita præmovendo, ut non obliget ad alteram partem contradictionis. Unde voluntas sub præmotione divina retinet activam indifferentiam ad utrumlibet oppositorum expeditam. Vide S. Doctorem eod. art. ad 12.

Obj. 6. Si Deus præmoveret voluntatem, & ita si Deus est causâ primâ operationis voluntatis, voluntas verò causâ secundâ tantum, defectus, qui accidunt in operatione voluntatis, debent magis tribui Deo, quam voluntati: nam causâ primâ plus influit in causatum, quam causâ secundâ. *Resp.* neg. seq. *Ad ejus prob.* R. Ex ea sequi tantum, quod quidquid perfectionis est in causato, sit principaliter attribuendum causæ primæ, quam causæ secundæ, & consequenter quod quidquid perfectionis est in operatione voluntatis, magis attribuendum sit Deo, quam voluntati. Quod si quem defectum habet voluntatis operatio, totus attribui debet voluntati, quæ si Deum in operando imitaretur, & tam perfectè ageret in suo ordine, quam Deus in suo, omnis navi expert operatio ejus existeret. Vide S. Doctorem art. eod. ad 15.

ARTICULUS IV.

Quomodo, juxta S. Thomam, Deus physicè præmoveat causas tam liberas quam necessarias, ad operationes suas.

RESPONSIO I.

Sic Deus, juxta S. Thomam, physicè præmoveret causas necessarias ad agendum, ut eas ad unum physicè prædeterminet.

Prob. Ex commentar. in 2. Sent. dist. 25. quest. 1. art. 1. ad 3. ubi sic ait S. Doctor: *Deus operatur in omnibus, ita tamen quod in unoquoque secundum ejus conditionem: unde in rebus naturalibus operatur, sicut ministrans virtutem agendi, & sicut determinans naturam ad talem actionem.* Idem docet pluribus aliis locis. Ratio autem ejus est, ut patet ex verbis citatis, quia Deus præmoveret omnia secundum eorum conditionem & exigentiam. Unde cum causæ necessarie exigant ad unum determinari à causâ præmovere & applicante eas ad agendum, quia habent virtutem agendi, quantum est ex se, ad unum determinatam; Deus sic eas ad agendum præmoveret & applicat, ut ad unum prædeterminet.

Obj. Causâ necessaria est ex se ad unum determinata,

nata, & positis omnibus ad agendum prærequisitis, necessariò operatur. Ergo frustrà ulteriùs requiritur actio causæ superioris, qua causæ necessaria ad agendum necessitetur, & ad unum determinetur. *Resp.* Causam necessariam ex se ad unum determinatam esse incompletè & inchoatè tantum: unde ut habeat completam & integram necessitatem & determinationem ad agendum, requirit actionem causæ primæ, qua secundum modum & conditionem suam moveatur & applicetur ad operationem, & qua proinde compleatur ejus necessitas & determinatio. Sic respondet S. Doctor quæst. 3. de potentia art. 7. ad 8. *Necessitas*, inquit, *natura, per quam calor agit, constituitur ex ordine omnium causarum precedentium. Unde non excluditur virtus causæ primæ, hoc est virtus causæ præmoven- & applicantis ad unum,*

RESPONSIO II.

Juxta S. Thomam, Deus sic præmoveret physicè voluntatem ad agendum ut natura est, ut eam physicè prædeterminet ad unum.

Prob. Juxta S. Thomam, Deus ita præmoveret causas necessarias ad agendum, ut eas ad unum prædeterminet, (ex *resp. 1.*) Atqui juxta eundem, & rei veritatem, voluntas, cum agit ut natura, agit ut causæ necessaria, & quantum est ex se, ad unum determinata. Ergo, &c. Hinc Deus, juxta S. Thomam, voluntatem ita moveret ad actum, quo vult finem, propter quem operatur, ut eam ad actum illum determinet & necessitet; quia actum illum elicit ut natura est, & causæ, quantum est ex se, ad unum determinata; non verò ut est facultas electiva, ac proinde ad opposita activè indifferens: quæ talis enim, non agit, nisi ex prævia deliberatione, quæ supponit volitionem efficacem finis: nam priùs efficaciter volumus finem aliquem, quàm deliberemus; nec deliberamus de fine, sed de mediis, ad assequendum finem, priùs volutem, idoneis. Vide quæst. 6. de elect. art. unico in O. & 1. 2. qu. 2. art. 4. in O.

Similiter Deus ita præmoveret voluntatem ad omnes alios actus indeliberatos, ut eam determinet ad unum; voluntas enim in illos erumpit ut est natura quædam, & potentia ad unum, quantum ex se est, determinata. Talis est v. gr. actus, quo volumus intelligere, quo volumus vivere, quo volumus esse felices; quo ita bono adheremus, ut nihil vellemus sub ratione mali præcisè, &c. Tales sunt actus supernaturales, quibus Deus voluntatem nostram excitat ad faciendum bonum, vel ad malum vitandum utiliter ad salutem. Tales etiam sunt motus primò primi voluntatis materialiter mali, quorum tamen malitia materialis non potest reduci in Deum, sed in solam voluntatis defectibilitatem & indispositionem reducenda est. Nam Deus voluntatem ad ejusmodi actus non determinat ut motor specialis, sed ut motor universalis, neque ex speciali affectu circa illos, sed ex generali intentione fungendi officio motoris universalis, cum vera displicentia, & quia voluntas in talibus circumstantiis exigit operari, & sic operari ut natura quædam, ad talem actionem, quantum est ex se, determinata.

Porro sic Deus voluntatem determinat ad primam productionem actuum indeliberatorum, ut non determinet ad continuationem, nisi quandiu perseverat cognitio, ex qua fiunt. Hinc homo sic non potest non velle beatitudinem, quandiu de illa cogitat, ut possit ab illo actu cessare, aliò mentem avertendo, & à beatitudinis cogitatione cessando. Hinc sic amamus necessariò objectum aliquod, quia nobis proponitur sub ratione boni tantum, ut desinamus illud amare necessariò, ubi primum incipit nobis apparere partim sub ratione boni, partim sub ratione mali; quia tunc Deus desinit voluntatem nostram ad unum determinare: tunc enim voluntas desinit agere ut natura, & potentia, quantum ex se est, ad unum determinata: nam sub judicio objectum indifferenter proponente voluntas exigit agere,

& agit ut virtus ad opposita activè indifferens. Quod ut adhuc melius intelligatur, sit

RESPONSIO III.

Juxta S. Thomam, Deus physicè præmoveret voluntatem ad agendum, ut est facultas electiva, & activè indifferens ad opposita, non eam determinat ad unum; sed è contra ita præmoveret eam, ut in ejus potestate relinqueret determinationem actus.

Veritas hujus responsionis patet ex locis citatis art. 2. Ratio autem est, juxta S. Doctorem, ut ex iisdem locis manifestum est, quia 1. voluntas, ut est facultas electiva, & activè indifferens ad opposita, physicè præmoveretur à Deo secundum conditionem & exigentiam virtutis electivæ, & ad opposita activè indifferens. At contra conditionem & exigentiam talis virtutis est, quod ad alteram partem contradictionis antecederet obligetur, seu quod antecederet ad unum determinetur. Nam ubi est determinatio ad unum, ibi locum habere non potest electio, nec indifferentia activa exerceri potest. Ergo, &c. 2. Voluntas, ut est facultas electiva, habet dominium actuum suorum, & eatenus habet, quatenus potest de illis pro arbitrio disporre. At voluntas, antecederet ad unum determinata, & ita antecederet obligata ad alteram partem contradictionis, non posset pro arbitrio de actibus suis disporre. Ergo voluntas, ut est facultas electiva, sic à Deo præmoveretur, ut non determinetur ad unum, sed è contra in ejus arbitrio reliqueretur determinatio ad actum.

ARTICULUS V.

In quo, juxta S. Thomam, consistat præmotio physica, & qui sint ejus effectus.

RESPONSIO I.

Juxta S. Thomam, id, quo Deus physicè præmoveret causas omnes ad agendum, est ens quoddam diminutum, imperfectum, & transiens, quod Deus producit in creatura independentem ab ea, secundum modum & conditionem ejus.

Prob. Et 1. quidem quod sit ens quoddam diminutum, incompletum & transiens, expressè docet S. Thomas quæst. 3. de potentia art. 7. ad 7. ubi sic ait: *Virtus naturalis, quæ est rebus naturalibus in sua institutione collata, inest eis ut quædam forma, habens esse ratum & firmum in natura. Sed id quod à Deo fit in re naturali, quod actualiter agit, est ut intentio sola, habens esse quoddam incompletum, per modum quo colores sunt in aere, & virtus artis in instrumento artificis.* Porro præmotio physica dicitur ens diminutum & imperfectum, à S. Doctore, non propter virtutis imbecillitatem, nam est aliquid valde actuosum; sed quia longè magis deficit à stabilitate substantiæ, quàm accidens physicum, quod, quamvis non possit per se subsistere, ut substantia potest; non tamen ad existendum indiget continuo influxu causæ secundæ, à qua productum est.

2. Præmotio physica dicitur à S. Doctore ens transiens, quia non exigit esse, nisi quando & quandiu causæ secundæ exigit compleri ad agendum: cum è contra virtus agendi, causæ creatæ indita, perseveret in esse, quia in esse perseverat causæ creatæ; unde dicitur habere in causâ creatâ esse fixum & ratum. 3. Quod producat à Deo in creatura independentem ab ea, patet ex eo, quod producat à Deo saltem natura priùs, quàm creatura agat, imò quàm habeat potentiam agendi completam & integram. 4. Denique, quod producat à Deo in creatura qualibet secundum modum & conditionem ejus, passim inculcat S. Doctor, & evidens ratio suadet: producit enim à Deo, ut motore & providore universali, ad cujus providentiam non pertinet naturam rerum corrumpere, sed servare, ut ait S. Thomas 1. 2. quæst. 10. art. 4. in O.

Quod